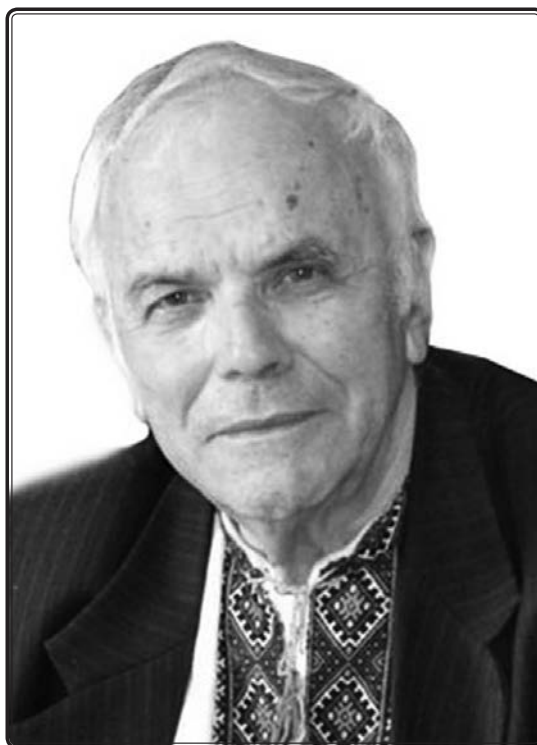

ВАСИЛЬ НІМЧУК

(06.07.1933 – 26.11.2017)

26 листопада 2017 року пішов із життя Василь Васильович Німчук — видатний мовознавець, фахівець з історії української та інших слов'янських мов, член-кореспондент НАН України.

В. Німчук народився 6 липня 1933 року в с. Довге (тепер — Іршавського р-ну Закарпатської обл.) в селянській родині. У 1955 році з відзнакою закінчив філологічний факультет Ужгородського державного університету. Майже шістьдесят років (з 1958 р. до останніх днів) Василь Васильович присвятив праці в Академії наук України, спочатку в Інституті мовознавства імені О. О. Потебні, а з 1991 року — в Інституті української мови. Тут захистив дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук «Словотвір іменних частин мови в закарпатських верхньонадборжавських говірках» (1963) та доктора

філологічних наук «Староукраїнська лексикографія» (1981). Упродовж 1998–2008 років В. Німчук очолював Інститут української мови НАН України; із 1991 року завідував відділом історії української мови.

Учений досліджував давньоруську та старослов'янську мови, історію, діалекти та ономастику української мови, історію української літературної мови, історію української лінгвістики, український глотогенез, становлення конфесійного стилю, історію та сучасний стан українського правопису. Його вирізняли глибокі знання минулого української мови, вільна орієнтація в джерельній базі, уміння глибоко проникнути в досліджувану проблематику, піднятися до широких узагальнень. У науковому доробку В. Німчука — близько 500 праць, зокрема індивідуальні монографії «Староукраїнська лексикографія в її зв'язках

з російською та білоруською» (1980), «Мовознавство на Україні в XIV—XVII ст.» (1985), «Давньоруська спадщина в лексичі української мови» (1992).

Вагомим внеском В. Німчука в українську історичну лінгвістику є розроблений ним проект академічної «Історії української мови». У цьому чотири томному виданні (1978—1983), яке лишається найґрунтовнішим дослідженням історичного розвитку структурних рівнів української мови, він брав участь як автор (томи «Морфологія», «Синтаксис», «Лексика і фразеологія») та відповідальний редактор (томи «Фонетика», «Морфологія»). Фундаментальним додатком до цього видання стала підготовлена ним «Хрестоматія з історії української мови X—XIII ст.» (2015) — найповніше в лінгвоукраїністиці видання текстів відповідного періоду.

Василь Васильович був глибоким і неперевершеним знавцем давніх слов'янських текстів, мовознавцем-пам'яткарем. Важливим напрямом у його науковій діяльності є дослідження та публікація в серії «Пам'ятки української мови» словників і граматик, що стали етапними в історії нашої літературної мови: «Лексис» (1964) і «Граматіка словенська» (1980) Лаврентія Зизанія, «Лексикон словенороський» Памва Беринди (1961), «Синоніма славенороская» (1964), «Лексикон латинський» Єпіфанія Славинецького (1973), «Лексикон словено-латинський» Єпіфанія Славинецького й Арсенія Корецького-Сатановського (1973), «Граматіка» Мелетія Смотрицького (1979). Він підготував до видання текст «Слова о плъку Игоревѣ» та примітки до нього (1977), дослідив і опублікував видатну пам'ятку старослов'янської мови «Київські глаголичні листки» (1983). В. Німчук досліджував мову творів Василя Довговича, Олександра Духновича, мовознавчу спадщину Олексія Павловського, Агатангела Кримського, Павла Білецького-Носенка (у 1966 р. опублікував його рукописний «Словник української мови»).

У працях «Проблеми українського правопису XX—XXI ст.» (2002) та «Історія укра-

їнського правопису: XVI—XX ст.» (2004) учений дослідив історію формування норм української літературної мови, матеріали правописних дискусій. Він багато років був членом Української правописної комісії, під його керівництвом 1999 року розроблено новий проект українського правопису.

В. Німчук був членом редколегії та одним із авторів енциклопедії «Українська мова» (2000), засновником і головним редактором академічного часопису «Українська мова» (виходить із 2001 р.), із 2008 року очолював Українську ономастичну комісію. Учений взяв участь у семи Міжнародних з'їздах славистів, був членом багатьох комісій і груп при Міжнародному комітеті славистів. Під його науковим керівництвом захищено 4 докторські та 26 кандидатських дисертацій.

Визначні заслуги В. Німчука перед наукою гідно поціновані: його обрано членом-кореспондентом НАН України (1990), почесним доктором Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, відзначено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України та Почесною грамотою Верховної Ради України, ювілейною медаллю Павла Йозефа Шафарика Кошицького університету (Словаччина), премією імені І. Я. Франка НАН України, Всеукраїнською премією імені Івана Огієнка.

Ті, кому пощастило знати Василя Васильовича Німчука, поважали його не тільки за величезний внесок у науку, енциклопедичні знання та відданість улюбленій справі, а й за життєву мудрість, високу духовність та людяність.

Висловлюємо щирі співчуття рідним і близьким покійного у зв'язку з неоправною втратою. Віримо, що ім'я Василя Васильовича Німчука буде вписане в історію науки поряд з іменами найвизначніших діячів україністики та славістики.

*Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського
НАН України*